

Atıf / Citation

ERKEN, J. (2025). "Aydın, Abdullah (2024). *Gazel Ajandası-Her Güne Bir Divan Şiiri ve Şairi*. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları. 408 s. ISBN: 978-625-6063-49-5", *Gazi Türkiyat*, 36: 295-298.

Geliş / Submitted

17.03.2025

Kabul / Accepted

10.06.2025

GAZEL AJANDASI–HER GÜNE BİR DİVAN ŞİİRİ VE ŞAİRİ

Aydın, Abdullah (2024). Gazel Ajandası-Her Güne Bir Divan Şiiri ve Şairi. İstanbul: Dün Bugün Yarın Yayınları. 408 s. ISBN: 978-625-6063-49-5.

Jülide ERKEN *

Prof. Dr. Abdullah Aydın tarafından hazırlanan *Gazel Ajandası-Her Güne Bir Divan Şiiri ve Şairi* başlıklı eser 2024 yılında Dün Bugün Yarın Yayınları tarafından yayımlanarak okurun beğenisine sunulmuştur. İsmiyle merak uyandıran bu eser içeriğiyle de farklı bir yönetime sahiptir. Bu yönüyle "Her Güne Bir Divan Şiiri ve Şairi"nin bir ajanda düzeninde tertip edilmesinin genel okur kitlesinin yanında alanın araştırmacılarının da ilgisini çekeceği düşünülmektedir.

Eser, "İçindekiler", "Ön Söz", "Gazel Ajandası", "Kaynaklar" ve "Dizin" bölümlerinden oluşmaktadır. A. Aydın çalışmasının şairlerden müteşekkil kısmına geçmeden evvel "Ön Söz" ile bir giriş yapmış ve eserin genel çerçevesini çizerek amacını, yöntemini ve bu çalışmayla neyi, kimi hedeflediğini açıklamıştır. Bu bakımdan

* Dr. Öğr. Üyesi, Fenerbahçe Üniversitesi, İstanbul/TÜRKİYE. julide.erken@fbu.edu.tr, ORCID: 0000-0002- 0126-0141

yazarın, okurun zihninde oluşabilecek herhangi bir karışıklığın yahut anlaşılmazlığın önüne geçtiği düşünülmektedir. Zira esere ve eserin tertibine ilk bakıldığında “Günler, tarihler neye göre seçilmiş? Neden bir şairin doğum tarihi verilirken diğerinin ölüm tarihi verilmiş?” gibi soru işaretleri ortaya çıkar. Yaptığı bu açıklamalarla yazar, bir nevi bu sorulara cevap vermiştir.

Çalışmasını gazel nazım şekliyle sınırlayan A. Aydın, divan şiirinde pek çok nazım şeklinin bulunduğunu fakat en önde olanın her zaman gazel olduğunu ifade eder. Şairlerin yüzyıllar boyunca duygu ve düşüncelerini gazel yoluyla ifade ettikleri yadsınamaz bir gerçektir. Yazar gazeliyat bölümünün divanlarda mutlaka bulunmasının gerekliliği üzerinde de durmuş ayrıca düşüncelerini destekleyecek mahiyette Ali Şîr Nevâyî’nin bu husustaki bir ifadesine de yer vermiştir. “Divan Edebiyatı”nın köklü bir geleneğe ve geniş bir coğrafyaya sahip olmasından da bahseden yazar burada iki tartışmalı konuya da değinir. Bu konulardan birisi mezkûr edebiyatın adlandırılması diğeri ise halktan kopuk olup olmamasıdır. A. Aydın, “İslami Edebiyat”, “Saray Edebiyatı”, “Klasik Edebiyat”, “Osmanlı Edebiyatı” gibi farklı adlandırmaların edebiyatı belli bir yere ve kesime hapsedmek olduğunu düşünür. Yazara göre söz konusu edebiyat Türk-İslam medeniyetinin her köşesine yayılarak etki etmiştir. A. Aydın’ın bu karşı çıkışı ve ifadelerinden hareketle “Divan Edebiyatı” adlandırmasını benimsediği de anlaşılır. Yazar bu konudaki düşüncelerinden sonra divan şiirinin halktan uzak olmadığını aksine halkın içinde olduğunu ve her kesimine hitap ettiğini ifade ederek konuyla ilgili örnekler verir. Bu bağlamda bugün dahi söz konusu edebiyatın ve geleneğin yankısının günümüzdeki şair, yazar ve çizerler ile onların ürünleri olan şiir, roman, çizgi roman vb. daha pek çok eserde devam ettiği görülmektedir. Araştırmacılar tarafından yapılan çoğu çalışmada da bu edebiyatın halktan ve sosyal hayattan kopuk olmadığı tam tersine doğrudan toplumun içinde geliştiği ve şekillendiği ortaya konulmuştur.

Ajanda denildiğinde akıllara belirli bir gün, ay ve tarihin geldiği malumdur. Yazarı tarafından 29 Şubat tarihi de gözetilerek düzenlenen bu eser 366 şairden oluşur ve 1 Ocak’ta başlayıp 31 Aralık’ta biter. Haftanın günleri ve yıllarda ise herhangi bir sıra olmadığı görülür. Bu konuda yazar, şairlerin hayatlarıyla ilgili kayıtlarda net olarak yer alan tarih ve günlerin esas alındığını ifade etmiştir. Bu tarih, doğum, ölüm, terfi, tahta çıkış, sürgün, yolculuğa çıkma, zafer kazanma, mektup gönderme vb. olabilmektedir. Örneğin çalışmada Kadı Burhâneddin’in doğduğu, Muhibbî (Kanûnî)’nin Mohaç Zaferi’ni kazandığı, Şeyh Gâlib’in vefat ettiği, Osmanzâde Tâ’ib’in ise Mısır kadılığına tayin edildiği tarihler kesin tarih olarak verilmiştir. A. Aydın şairlerin hayatlarında önemli bir dönüm noktasına işaret eden bu tarihlerin tespitinde Hicri, Miladi ve Rumi olmak üzere bazı farklılıklar olduğunu bu yüzden söz konusu tarihlerin dönüştürüldüğünü söyler. Ayrıca yazar, çalışmada hem Hicri

hem Miladi tarihlere yer verildiğini ve bu hesaplama için Türk Tarih Kurumunun sitesindeki tarih dönüştürücüsünden faydalandığını belirtir.

A. Aydın, çalışmasında aynı mahlasa sahip olan şairler için nasıl bir yol izlediğini de açıklar. Buna göre herhangi bir karışıklık olmaması için şairin ismi, ünvanı, mesleği gibi ayrıntılara yer verilmiştir. Çalışmada her şaire bir sayfa ayrılmış bu nedenle şairler hakkında verilen bilgiler de sınırlı tutulmuştur. Aynı sebeple yazarın çalışması için seçtiği şairlerin gazellerinin de sadece beş beytine yer verdiği görülür. A. Aydın çalışmasındaki gazellerin kaynak metinden olduğu gibi alındığını, imlada birlik olabilmesi için varsa transkripsiyon harflerinin değiştirildiğini, satır sayısına dikkat edilerek gazellerin günümüz Türkçesinin de verildiğini belirtir. Okurun gazeli anlayabilmesi, yorumlayabilmesi ve kendi hayatından, duygularından bir parça bulabilmesi için gazellerin günümüz Türkçesiyle açıklanarak nesre çevrilmesi çalışmanın maksadına da uygundur. Yazar gazellerin beyitlerini nesre çevirdikten sonra her sayfanın altında “Notlar” kısmına yer vermiştir. Notlar kısmı gazellere başlamadan önce ve gazeller bittikten sonra da yer almaktadır. Böylelikle yazar, okurun eğer isterse ilgili sayfalara küçük notlar alabilmesine ve belki de okuduğu şairi ve onun şiirini daha çok içselleştirebilmesine olanak sağlamıştır. Nitekim A. Aydın’ın bu eserdeki asıl hedefi okuyucunun kendi hayatında önemli olan bir tarihte adı, mahlası ve gazeli bulunan bir şair ile empati kurabilmesidir.

Şairlerin hayatları ve şiirlerinden oluşan bölümde; Mevlânâ’dan, Sultan Veled, Ali Şîr Nevâyî, Niyâzî Mısırî ve Hatâyî’ye; Fuzûlî’den Mihrî Hatun, Azmîzâde Halefî, Nef’î, Nâbî, Nedîm, Esrar Dede ve Âdile Sultan’a; Hüseyin Baykara’dan Avnî (Fatih), Muradî (III. Murad), Şâhî (Bayezid), Adlî (III. Mehmed) ve Şahin Girây’a; Tâhirülmevlevî’den Cenâb Şehâbeddin, Nâbîzâde Nâzım, Alî Cânib ve Abdullah Öztemiz’e kadar neredeyse her yüzyıl, dönem ve geniş bir coğrafyadan isim bulunmaktadır. Bu bilgilerden hareketle A. Aydın’ın seçtiği gazellerin 13. yüzyıldan 21. yüzyıla kadar uzandığı görülmektedir. Böylece yukarıda da bahsedildiği gibi klasik Türk Edebiyatının günümüzde de karşılık bulduğu, döneminin büyük şairlerinden bir şekilde etkilenen isimlerin bugüne kadar uzandığı bir kez daha görülmektedir. Yazarın 2015 yılında vefat eden Abdullah Öztemiz’e çalışmasında yer vermesi de bu düşünceyi desteklemektedir.

A. Aydın’ın çalışmasındaki “Kaynaklar” bölümü de bahsedilmeye değerdir. Yazar yaptığı bu çalışmayla her ne kadar genel okuyucuyu hedef aldığını ifade etse de günümüzdeki edebiyat araştırmacılarının da faydalanabilmesi amacıyla kaynakçayı geniş tuttuğunu söylemiştir.

Sonuç olarak klasik Türk şiirinin daha iyi ve geniş kitlelerce anlaşılabilmesi için yapılan her çalışmanın bir kıymete sahip olduğu ortadadır. Söz konusu çalışmada olduğu gibi gerek genel okuyucu kitlesini hedef alan gerekse geleneğin güncellenmesi

bağlamında ortaya konulan bu gibi çalışmalar, köklü bir geçmişe sahip mezkûr edebiyatın, bu edebiyatın üreticilerinin ve onların kişiliklerinin, hayal dünyalarının ve eserlerinin daha iyi anlaşılmasını sağlayacaktır. Bu kabîl çalışmaların alımlayıcılarının gözünde şiire ve şaire yönelik bakış açısını değiştireceği muhakkaktır. Yazarın her şeyi açık bir şekilde ifade etmesi ve konuya yaklaşma biçimi bu alana, edebiyata, şiire uzak olan bir kişinin de çoğu şeyi anlamasını ve belki de ilgi duymasını sağlayacaktır.

SORUMLU YAZAR
CORRESPONDING AUTHOR

DR. ÖĞR. ÜYESİ JÜLİDE ERKEN
julide.erken@fbu.edu.tr

TELİF HAKKI VE LİSANS
COPYRIGHT AND LICENSE

YAZARLAR DERGİDE YAYINLANAN
ÇALIŞMALARININ TELİF HAKKINA
SAHİPTİRLER VE ÇALIŞMALARI CC BY-NC 4.0
LİSANSI ALTINDA YAYIMLANMAKTADIR.
THE AUTHORS OWN THE COPYRIGHT OF THEIR
WORK PUBLISHED IN THE JOURNAL AND THEIR
WORK IS PUBLISHED UNDER THE CC BY-NC 4.0
LICENSE.

YAPAY ZEKÂ KULLANIMI
USE OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

ÇALIŞMADA YAPAY ZEKÂ
KULLANILMAMIŞTIR.
ARTIFICIAL INTELLIGENCE WAS NOT USED IN
THE STUDY.